

## Горбик, ямка й Погулянка

На місці каплички, що в Степані, розповідають старі люди, колись було підводне торф'яне джерело. Навколо виникли озера. В одній сім'ї жив чоловік, який не міг ходити, бо дуже боліли ноги. І на милицях пробував, і повзав. А одного разу прийшов до озера помитись. Вниз спустився, а вибратись не здужає. Так і заснув до ранку. Коли ж прокинувся, піднявся і пішов. Вода у джерелі виявилась лікувальною. Спочатку на тому місці поставили хрест, а згодом звели капличку.

Побачити святиню можна по дорозі на вулицю Погулянка, що раніше була селом. Приїхали туди на запрошення депутата районної ради Володимира Павонського. Її жителі упродовж 13 років пишуть листи, звертаються в усі інстанції, аби їм виділили бюджетні кошти на будівництво газопроводу середнього тиску. У 2000 році, коли його починали, гроші збирали всім селом. У Рівному обійшли кабінети, щоб зробити проекти, здійснили необхідну оплату, а також плани газифікації самих будинків. Вторували не одну стежку. Головне, ніхто не відмовляє, обіцяють, що зроблять, але нічого за 13 років не змінилось.

Мешканці Погулянки зустріли працівників редакції насторожено. Дорослі збуджено повідали про те, що болить, не забуваючи наглядати за малечею, що гралася в піску. Люди ображені, що спочатку замість населеного пункту зі школою та клубом зробили вулицю, яку розділили наполовину (частина відійшла до Костополя), а потім забули про тих, хто на ній живе. До речі, тут 45 дворів (майже 240 чоловік). Сельчани працюють, упорядковують свої оселі та городи, народжують дітей. Погулянка пишається багатодітними матерями. По троє дітлахів у Оксани Іванівни та Оксани Степанівни Багніїв, вдови Світлани Юрко, п'ятеро – у Людмили Багній. Та при частій потребі щось купити в магазині, прямують у Степань.

- Якщо взимку вулиці селища розчищали від снігу, то тут ні, - кажуть чоловіки, - так само влітку ніхто за сміттям не заїжджає. Ми ж не відмовляємось, скажімо, картоплю на лікарню здати, та тільки тоді про нас і згадують...

Коли до покійної мами Катерини Боришкевич викликали «швидку», вона через замети добиралась 3 години, на повороті з'їхала в кювет, щоб витягти, викликали працівників служби МНС. А як похворіли діти, то хоч літак було викликай, з розпачем додають мами. Колись добру дорогу, що рівняли власноруч, розбили фури й лісовози. У 21 столітті живемо, а про цивілізацію забули, бідкаються жінки.

- Ліквідатори наслідків аварії на Чорнобильській АЕС (інваліди I групи) вже й не дочекалися блакитного палива. Нам би хоч до плити його підвели кожному, а далі - сам собі господар, - перебиваючи один одного розповідають. Компенсацію за тверде паливо (400 грн. на рік) теж не можна вважати достатньою, кажуть. Це третя частина затрат.

На вулиці Погулянка живуть переважно пенсіонери. Діти ж ходять до школи стежкою, що в'ється поблизу канами, в яку можуть звалитися. Щоб мати хоч якісь побутові зручності, родини замовляють скраплений газ у балонах. Адже, уявіть, як у спеку палити дровами в хаті. Та нині і з ним проблеми. Вже чотири місяці минуло, розповідає Катерина Миколаївна, а відповідь одна: «Блакитного палива в балонах у Сарнах немає». Селищний голова Марія Гоч на моє запитання з приводу балонного газу відповіла, що в понеділок зателефонує його постачальникам. Поцікавилась у представника ПАТ «Волиньгаз» майстра Віталія Лісового, чи справді газ у дефіциті. Здивований почувтим,

чемно відповів: «Чули про такі населені пункти як Грушівка, Мельниця? Там недавно замовляли. А Погулянка... Чесно кажучи, працюю не з окремими громадянами, а сільськими і селищними головами. Від них приймаю замовлення».

Чоловік один обслуговує три райони – Сарненський, Рокитнівський і Володимирецький. З одного боку можна зрозуміти Віталія Миколайовича, а з іншого (веду мову про техніку безпеки) навіть страшно подумати, як, для прикладу, люди доправляють привезений у Степань балон велосипедом у Погулянку. Його ж треба правильно прикрутити, подивитись, чи не пропускає газу.

Наговорившись, мешканці Погулянки з гордістю показують первозданну природу, ліс, ставки, біля яких можна гарно відпочити й рибки наловити. Переповідають історію, описану Валерієм Войтовичем: «Колонія Погулянка виникла, за переказами, на початку 19 століття на високому лівому березі ріки Горинь. Кілька німецьких родин-колоністів, що з'явилися в Степані, взяли в оренду у графів Ворцелів клаптики землі і там звели житло. Пізніше, коли земля переходила від одних властителів до інших, за несвоєчасну орендну плату та з інших причин, її продали для степанських громадян, а родини виселили. У 1905 році в Погулянці, яка починається від самого селища і тягнеться майже 5 кілометрів аж до золотолінських хуторів, було 15 хат із населенням у 91 особу».

Насамкінець, показують папки зібраних документів. Так, згідно з останніми, Сарненська райдержадміністрація звернулась у Рівненську ОДА із клопотанням розглянути можливість виділення коштів з обласного або державного бюджетів на будівництво газопроводу. І хоча облдержадміністрація включила підвідний газопровід вулиці Погулянка в перелік об'єктів газопостачання, які планують спорудити у 2013 році за фінансової участі Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України», її мешканці вже не впевнені в успіху. Хоча дуже намагалась їх переконати в протилежному.

### **Чи бути Степаню в обласному підпорядкуванні?**

Зустрілись у Степані також із Андрієм Мурзою, головою селищного комітету «Відродження». Знаючи, що територіальна громада двічі зверталась до Рівненської обласної ради, аби селище віднесли до категорії населених пунктів обласного підпорядкування, попросили Андрія Назаровича поділитися думками з цього приводу й обґрунтувати доцільність пропозиції. Ось що він відповів:

- У 2015 році наша громада відзначатиме 1010 років від першого повідомлення про існування княжого містечка Степань. Славився в ті часи він своєю красою, розвитком, пам'ятками культури й оборонними укріпленнями, що заохочувало великих особистостей інших держав відвідати його. Тут побували король Швеції Карл XII, імператори Росії Петро I, Катерина II, король Польщі Стефан Баторій, князь Литви Свидригайло Ольгердович, гетьман України Іван Мазепа та інші.

Степань, згідно зі статтею 32 Закону України «Про охорону культурної спадщини», входить до списку історичних населених місць України, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів від 26 липня 2001 року. На території населеного пункту розташовані 1 пам'ятка археології і 5 - історії місцевого та 3 - архітектури національного значення (у тому числі земляні вали замку XV-XVI ст.).

Селище міського типу також входить до переліку курортних населених пунктів України, завдячуючи санаторію «Горинь», що нині тут функціонує. Є хороші умови для розвитку туризму. Мінеральна вода «Степанська» має унікальні цілющі властивості. Її

аналогом є «Миргородська», «Баден—Баден» у Німеччині та «Ахен» в Англії. Поруч із селищем у селі Гута є достатні запаси цілющих грязей для лікування захворювань опорно-рухової системи людини (на базі Степанської районної лікарні та санаторію «Горинь»).

Окрім того, селище - єдиний населений пункт на території Рівненщини й Полісся, який втілює і статус курорту, й історичного місця України. Отож, ці та інші аргументи, дають право його громаді жити і розвиватись, маючи спеціальний статус.

Андрій Мурза згадав також 30 грудня 1962 року. Тоді Демидівській і Степанський райони одночасно розформували. Сmt. Демидівка ввійшло до складу Млинівського, а сmt. Степань – (частинами) до Сарненського і Костопільського районів. Через три роки вийшов новий Указ Президії ВР УРСР «Про внесення змін в адміністративне районування Української РСР» про розукрупнення районів України. З урахуванням пропозицій, створили їх 393. На звернення громади сmt. Демидівка та рішення Рівненської обласної ради, Верховна Рада своїм рішенням з грудня 1996 року поновила Демидівський район в межах раніше існуючої території. А його розвиток підпорядкували обласним організаціям і установам, що дало можливість відновити необхідну соціальну та адміністративну інфраструктуру.

Голова СК «Відродження» навів й інші аргументи: «Приєднання й підпорядкування сmt. Степань до Сарненського району не на добровільній основі і без проведення місцевого референдуму знімає з неї відповідальність щодо забезпечення себе фінансовими ресурсами в період можливого виходу із його складу. А гарантом вирішення цього питання є держава. До речі, це чітко прописано в Законі «Про місцеве самоврядування в Україні» у ст. 7 (Прикінцеві та перехідні положення). Цитую: «До прийняття закону про адміністративно-територіальний устрій України територіальні громади села, селища, міста, що добровільно об'єдналися в одну територіальну громаду, шляхом місцевого референдуму можуть прийняти рішення про вихід з цієї громади лише за умови наявності фінансово-матеріальної бази, достатньої для забезпечення здійснення кожною з них функцій і повноважень місцевого самоврядування відповідно до цього Закону». Згадав і Конституцію України: «Ліквідація статусу районного центру сmt. Степань відбулась за принципом механічного територіального поділу без експертної оцінки й аналітичних висновків про її доцільність, з недотриманням вимог не тільки Конституції, а й Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про адміністративно-територіальний устрій України», що призвело до повного розбалансування соціально-економічного розвитку території селища. Найголовніше, підпорядкування сmt. Степань обласним організаціям і установам відкриє перспективу розвитку цього регіону і області в напрямку медико-соціальної реабілітації громадян». Прийнятий 4 грудня 2007 р. Верховною Радою України Закон України «Про адміністративно-територіальний устрій України» передбачає, що до категорії міст обласного значення належать і населені пункти з кількістю населення меншою, ніж 50 тисяч жителів, якщо вони мають важливе промислове, соціально-культурне, історичне, оборонне значення, перспективу економічного розвитку, або включені до курортних зон і на їх території розташовані санаторії, стаціонарні лікувальні та оздоровчі заклади, туристичні бази, інші заклади відпочинку. Скажімо, в місті Яремче проживає 7540 мешканців. Воно має статус населеного пункту обласного значення. Це - курорт, у якому є санаторій. У Ворохті - понад 4 тис. населення, вона є центром підготовки українських спортсменів зі стрибків із трампліна.

Отож, Андрій Мурза переконаний, що Степань історично й генетично призначений бути якраз тим осередком, навколо якого концентрується населення свого регіону і з якого повинна розходитись мережа інфраструктур медико-соціального призначення на основі

використання місцевих природних ресурсів. І визначальним у цьому для селища є його курортний та історичний статуси. Перераховує населені пункти, для яких воно є оптимальним географічним центром із радіусом до 20 км. Їх 18 (майже 20 тис. населення), які належать до Степанської селищної, Кузьмівської, Великовербченської, Коростської, Кричильської сільських рад.

Селищний комітет «Відродження» та члени територіальної громади вважають, що зроблені ними висновки і обґрунтування, дають їм право й підстави звертатись до Рівненської обласної ради, аби селище віднесли до категорії населених пунктів обласного підпорядкування. Поки ж що ця ідея двічі не знайшла підтримки в депутатів обласної ради.

### **Відроджують і зберігають пам'ятки історії**

Постійно діюче джерело з мінеральною водою розташоване в селищі на території земляної фортеці з високим насипним валом і підземними ходами. Її колись називали «Замчисько» (зараз «Вал»), тому що на високій насипній горі, оточеній з усіх боків водами Горині, стояв замок. Тепер від нього залишились руїни, а саме – частина стіни. Тут, свідчить історія, вдивлявся вдалину і обмірковував свої плани військових дій російський цар Петро I. Згідно з народними переказами, саме його військо дало тут перший бій шведському королеві Карлу XII. Поряд із Валом у 1759 році звели Свято-Троїцьку церкву та дзвіницю. Згодом церква стала соборною. При ній відкрили школу та богодільню. Це єдина споруда, що в первинному вигляді збереглася до наших днів і є найстарішою будівлею в Степані. Нині у храмі проходять богослужіння. Обидві споруди належать до пам'яток архітектури національного значення, які степапці зберігають і відроджують для нащадків.

### **Впроваджують Президентську програму**

У селищній раді працюють над проектом освітлення центру вулиці Калинівка, розповіла степанський селищний голова Марія Гоч. У процесі – робота з проектно-кошторисною документацією. Для втілення задуманого 33 тис. грн. отримають із обласного бюджету. Сподіваються, що восени мешканці Калинівки ходитимуть освітленою дорогою. Хотілося б тут сказати про випускника Євангельської реформатської семінарії України Василя Пилипенка, який служить пастором двох общин - української Євангельсько-реформованої церкви у Степані та Рівному. Окрім богослужінь, Василь Васильович проводить навчання в недільній школі, молодіжні зустрічі по суботах, а в п'ятницю в Калинівці пастора можна побачити в ролі судді дитячих футбольних турнірів. Міні-футбольне поле допоміг облаштувати підприємець Сергій Мурза.

Мабуть, не варто когось переконувати в тому, що суттєвим елементом гармонійного виховання дитини є фізична культура і спорт. Незадовільне здоров'я школярів - надзвичайно актуальна проблема, яка стосується майже двох третин підлітків. Профілактика захворювань, у тому числі і через заняття спортом, відіграє важливу роль. Тому першочерговими завданнями місцевої влади Президент України Віктор Янукович проголосив нові соціальні ініціативи, спрямовані на захист дітей. Сьогодні влада розуміє важливість і необхідність вироблення стратегії розвитку держави – її майбутнього. Найбільший скарб країни – це її люди. Яким виросте молоде покоління, такою буде держава. Визначено наведення ладу зі шкільними спортивними майданчиками, а оновлення у 2013-2014 роках застарілих спортивних майданчиків загальноосвітніх і дошкільних навчальних закладів сприятиме залученню дітей до занять фізичною культурою та спортом, а також популяризації здорового способу життя.

**Марія КУЗЬМИЧ.**